

"ยุ่งเกี่ยวกับไข้เลือดออก"

รศ. นพ. นิรันดร์ วรรณประมา

ภาควิชากุมารเวชศาสตร์

Faculty of Medicine Siriraj Hospital

คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล

ถาม โรคไข้เลือดออก คืออะไร

ตอบ ในทางการแพทย์ โรคไข้เลือดออก คือโรคที่ต้องพิสูจน์ได้ว่าอาการป่วยขณะนั้นมีสาเหตุจากเชื้อไวรัสไข้เลือดออก โดยการตรวจเลือด ซึ่งกระทำได้เฉพาะในโรงพยาบาลโรงเรียนแพทย์ ที่มีห้องปฏิบัติการตรวจเลือดผู้ป่วย หากมีคัมภ์กันหรือแอนติบอดีต่อเชื้อ ขณะที่กำลังป่วย และตรวจอีกครั้งห่างจากครั้งแรก 1 - 2 สัปดาห์ แล้วจึงจะรายงานผล ดังนั้น ขณะกำลังป่วยยังพิสูจน์ไม่ได้รับการตรวจดูเม็ดเลือดขาวทั่วไป เป็นเพียงหาแนวโน้มการป่วยว่าอาจเป็นไข้เลือดออก แต่ไม่ใช่การพิสูจน์ครับ ตรวจเลือดครั้งเดียวแล้วรายงานผลเลย อันนี้ห้องปฏิบัติการเล็กๆ หรือตามคลินิกทำได้ครับ มาช่วยตัดสินใจในการรักษาขณะนั้น

ถาม ลักษณะอาการของโรคไข้เลือดออก เป็นอย่างไร

ตอบ เมื่อผู้ป่วยได้รับเชื้อไวรัส ไข้เลือดออก จะปรากฏอาการได้ 4 ลักษณะ คือ

1. ไม่มีอาการอะไรเลย เป็นเพียงแหล่งแพร่เชื้อไวรัส มีคำถาม เราทราบได้อย่างไรถ้าไม่มีอาการไม่มาหาแพทย์ อันนี้เป็นข้อสรุปจากการสุ่มสำรวจ ตรวจเลือดครั้งแรกไม่พบหลักฐาน การติดเชื้อไวรัส แล้วรอสักระยะตรวจอีกที โดยผู้้นั้นไม่มีอาการป่วยอะไรเลย กลับพบว่าการติดเชื้อไวรัสไปแล้ว คนส่วนใหญ่ร้อยละ 90 จะตกอยู่ในกลุ่มนี้
2. ในเด็กเล็ก ๆ มีอาการไข้และผื่นขึ้น อาการไม่รุนแรง อาการจะเหมือนโรคไข่ออกผื่น จากสาเหตุไวรัสตัวอื่น ๆ ที่ไม่ใช่ไข้เลือดออกก็ได้ครับ
3. ในเด็กโต หรือ ผู้ใหญ่ มีไข้สูงทันที ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยกล้ามเนื้อ มีผื่นหรือมีจุดเลือดออก การตรวจเลือดพบเม็ดเลือดขาวต่ำเกร็ดเลือดต่ำ และอาการต่าง ๆ ก็จะดีขึ้นเป็นลำดับ
4. กลุ่มนี้อาการตอนแรกคล้ายกลุ่ม 3 แต่อาจดูรุนแรงกว่า มีปวดท้อง แต่มีอาการของการรั่วของน้ำ ในหลอดเลือด หรือพลาสมาไปตามอวัยวะต่าง ๆ เช่น เยื่อหุ้มปอด ตับทำให้บวมโต กดเจ็บ ปวดท้อง เมื่อสารน้ำในหลอดเลือดไม่พอ ก็จะทำให้ความดันโลหิตตกหรือช็อค หัวใจเต้นเร็วขึ้น ชีพจรเบา มือเท้าเย็น เลือดไปเลี้ยงสมองลดลง จนมีอาการสับสน ซึม หรือหมดสติ การตรวจเลือด

ตอนนี้จะมีแต่เม็ดเลือด เพราะพลาสมารั่วไป จึงเห็นเลือดชั้น ยกเว้นในกรณีที่มีเลือดออกจะเสียเม็ดเลือดแดงไปด้วย อาจไม่เห็นเลือดชั้น แต่ก็ควรเห็นว่ามีเลือดออกอยู่ที่ใด ที่อธิบายได้

ถาม เมื่อเริ่มมีไข้จะสังเกตอย่างไรว่าโรคจะดำเนินไป แบบกลุ่ม 3 หรือ กลุ่ม 4

ตอบ ด้วยความรู้ ความสามารถปัจจุบัน อาการของกลุ่ม 3 และ กลุ่ม 4 ระยะ 2 - 3 วันแรก คล้ายกัน การตรวจหรือติดตามลักษณะอาการที่บ่งชี้มีการรั่วของพลาสมา เช่น ตับโต กดเจ็บ ปวดท้อง อาเจียน ในวันที่ 3 หรือ 4 ให้นำส่งสัย ควรมาพบแพทย์ตรวจความดัน ซีพีजर คลำตับ หรืออาจ X-RAYS ดูน้ำในช่องเยื่อหุ้มปอด ตรวจเลือดดูความชื้นและเม็ดเลือดขาว ก็พอจะทำนายได้ และ ให้การติดตามรักษาในกลุ่ม 4 ให้ทัน่วงที่ มิฉะนั้นถ้าช็อค หรือสมองขาดเลือดนาน มาหาแพทย์ช้ามีอันตรายถึงพิการ หรือ เสียชีวิตได้

ถาม ทำอย่างไรถึงจะไม่ได้รับเชื้อไวรัส ไข้เลือดออกเข้าสู่ร่างกาย

ตอบ ตามหลักการคือ

1. ไม่ให้ยุงลายกัด เพราะเชื้อไวรัสไข้เลือดออกจากผู้ป่วยคนหนึ่ง เมื่อถูกยุงลายกัด เชื้อก็จะผ่านเข้าไปเจริญในตัวยุง และอยู่ที่ต่อมน้ำลายยุง เมื่อยุงกัดอีกคน เชื้อที่อยู่ในน้ำลายยุงก็จะผ่านเข้าไปทำอันตรายคนใหม่ได้
2. ควบคุมปริมาณยุงลายไม่ให้เพิ่มจำนวนมากมาย โดยการทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย เช่น บริเวณที่มีน้ำสะอาดนิ่ง ๆ ชัง เช่น ในถาดรองน้ำชาตู้กับข้าว หรือกระถางต้นไม้ น้ำฝนที่ชังตามแอ่งหรือภาชนะที่ไม่มีฝาปิดทำให้ยุงลายไปวางไข่ได้

ถาม ถ้าเคยเป็นแล้ว (พิสูจน์จริง ๆ) จะเป็นซ้ำได้ไหม

ตอบ ภูมิคุ้มกันแอนติบอดีที่เกิดขึ้นภายหลังการรับเชื้อ นั้นจะอยู่สูงระยะหนึ่งเท่านั้น จึงสามารถรับเชื้อได้อีก และมีอาการได้อีกครั้งแต่ไม่น่าจะเป็น 2 หรือ 3 ครั้งในปีเดียวกัน